

En ny begyndelse

Den danske fagbevægelse er blevet for dyr, og det faldende medlemstal truer ikke kun fagforeningerne, men hele det danske aftalesystem. Derfor er det nødvendigt, at begynde forfra, mener Eske Pedersen, tidligere formand for Teknisk Landsforbund.

Tekst: *Ejvind Krarup Jensen*

På den anden side af Stockholmsgade, i nummer 23 på 1. sal står et vindue åbent. Her bor Teknisk Landsforbunds tidligere formand *Eske Pedersen* og hans hustru *Karen Marie*. Eske Pedersen er alvorlig syg og lægerne har ikke skønnet, at yderligere behandling med kemoterapi vil virke. Det ses på den høje skikkelse, da Eske Pedersen åbner døren og tager imod. Men blikket og håndtrykket er fast, og hverken Eske Pedersen eller journalisten har sat hinanden stævne for at tale om sygdom.

”Jeg har gået og tænkt meget på Joe Hill, her op til at du skulle komme. Du ved den amerikanske fagforeningsagitator, hvis gravskrift lyder: *Organize*”, siger Eske Pedersen og smiler.

”Jeg fortalte tit de unge tillidsfolk i Teknisk Landsforbund om de rødder fagforeningsarbejdet har derovre, og det var de som regel meget overraskede over”, tilføjer han da vi har sat os om sofabordet i stuen. Her har *Karen Marie* dækket op med te, wienerbrød og jordbærkage. Eske Pedersen skænker op og fortæller om, hvordan fagforeningsarbejdet egentlig var noget han havde med hjemmefra:

”Min far var arbejdsmand i Skals, og forsøgte sådan set en slags fagforeningsarbejde, uden at han havde de store evner i den retning. Når de skulle grave til en bestemt opgave og den kom i udbud, talte han med de andre arbejdsmænd om at lægge en løn man ikke måtte underbyde. Den der gjorde det, fik det at mærke ved at de andre så holdt ham ude af fællesskabet”.

Solidaritet kunne også have et helt andet udtryk, husker Eske Pedersen. Som for eksempel under krigen, da faren ikke ville arbejde for tyskerne. Den slags blev straffet og straffen blev eksekveret af fagforeningen der nægtede at udbetale arbejdsløshedsunderstøttelse selv om kontingentet var betalt. Det sidste var drengen Eske aldeles bevidst om, for det var ham der, hver gang der kom penge i huset, blev sendt ned til fagforeningskassereren for at ’få sat mærker i bogen’.

”Min far kunne så ikke få understøttelse, men nogle gode mennesker, jeg ved ikke hvem, fik trukket sådan i trådene, at min far fik opgaven med at ringe og gøre rent i kirken. Jeg har nogle glade barndomserindringer om, hvordan jeg stod nede på vejen i Skals når der var bisættelser, og når så rustvognen kom til et bestemt sted, vinkede jeg op til min far i kirketårnet, at nu kunne han begynde at ringe”.

Karen Marie har forladt lejligheden og os, ud i det arbejdsliv hun stadig er en del af. Teknikerens udsendte har bedt Eske Pedersen fortælle, hvordan det gik til at han blev fagforeningspolitiker og fagforeningsformand, og for at forklare det, vælger Eske Pedersen at citere en Venstremand, tidligere Statsminister *Poul Hartling*.

Ind i junglen

”Poul Hartling sagde, at politik er som at sidde på ryggen af en tiger. Den løber længere og længere ind i junglen, og du kan ikke komme af”. Eske Pedersen smiler, mens han siger det, men blikket er alvorligt.

”Jo. Det passer, det der med junglen. Man finder ud af, at det med at have venner; det er svært. Det skal helst være fra en anden organisation end ens egen. De fleste venner jeg har haft mens jeg var fagforeningsformand har jeg haft i Metal og HK. Nu er det ikke sådan, at jeg ikke har haft venner i Teknisk Landsforbund, men der har jo også altid været en dagsorden. Det ved man”.

Men hvordan er det lige man havner på ryggen af tigreren? Kravler man op på den mens den endnu er killing, eller svinger man sig op på vilddyret, velvidende, at fra nu af, er det politikken der sætter den private dagsorden? For Eske Pedersen er det afgjort det første udsagn der passer bedst.

Som forholdsvis nyuddannet maskintekniker og derfor også nyt medlem af Teknisk Landsforbund, gik han og undrede sig over forløbet af en overenskomstfornyelse på FL Schmidt i Valby, hvor han var ansat. Ud fra sit tidligere medlemskab af smedeforbundet, det der nu hedder Dansk Metal, var han vant til et højt orienteringsniveau; at der så at sige var styr på, hvad der var aftalt og hvad der gjaldt for hvem. Her syntes han ikke, at han som tekniker fik noget at vide. Det var han ikke alene om, og han og et par andre teknikere, var derfor ikke sene til at melde sig til et orienteringsmøde da et sådan endelig blev annonceret af Teknisk Landsforbund.

”På det møde var der en sekretær fra Teknisk Landsforbund, der spurgte om der var nogen, der ville gøre noget for maskinteknikerne? Det ville jeg godt og jeg opgav navn – og en uge efter var jeg medlem af uddannelsesnævnet for maskinteknikerne”.

Et pænt forbund for offentligt ansatte

Hvad der begyndte med en udvalgspost, var i 1968 blevet til medlemskab af Teknisk Landsforbunds Hovedbestyrelse og Forretningsudvalg, og på spørgsmålet om, hvad der kendetegnede Teknisk Landsforbund dengang, svarer Eske Pedersen:

”Da jeg blev medlem af forbundet i 1963 var 70 procent af de 7.000 medlemmer offentligt ansatte. Det prægede organisationen og Teknisk Landsforbunds hovedbestyrelse bestod stort set af offentligt ansatte. Så begyndte arbejdsløsheden at stige i 1973, og dér var det de privatansatte teknikere der kom i klemme”.

”Samtidig var Teknisk Landsforbund, sådan som jeg oplevede det, et forbund der levede lidt sit eget liv”.

En bedre indsats for Teknisk Landsforbunds i øvrigt voksende andel af privatansatte teknikere. En bedre indsats for de mange ledige teknikere, og et opgør med rollen som tilskuer når de tunge drenge og piger forhandlede forholdene på plads på arbejdsmarkedet. Det var opgaven for den nye formand i Teknisk Landsforbund. Den post blev Eske Pedersens i 1980, og han sammenfatter målet for sin indsats i ét ord:

”Respekt. Det var det jeg så som en hovedopgave; at skabe respekt for Teknisk Landsforbund og respekt for teknikerne”.

At der tydeligvis savnedes respekt for teknikerne kunne Eske Pedersen konstatere bare ved at sammenligne teknikerlønningerne med lønnen blandt faglærte.

”Der var mange, ikke mindst tekniske tegnere der var lønnet væsentligt dårligere end håndværkerne på deres arbejdsplads, selv om de faktisk havde en håndværkeruddannelse som fundament inden de havde uddannet sig til tekniker. Det siger jo noget om, hvor tingene stod”.

Men så var der vel også en masse tryghed knyttet til teknikernes ansættelser; de var jo trods alt funktionærer og kunne ikke så nemt fyres? Jo, sådan havde det været, engang, medgiver Eske Pedersen, men da han blev valgt som formand var den tid for længst forbi. 70'ernes fremstormende

ledighed viste med al uønsket tydelighed, at den såkaldte funktionærstatus havde været en sovepude for både arbejdsgivere og funktionærerne selv. Tornerosekysset der skulle vække teknikerne op af søvnen var en rigtig overenskomst med strejkeret, i stedet for de hidtidige aftaler der ikke bandt arbejdsgiverne til andet end pæne hensigter.

Nu gælder det

Overenskomsten der ændrede ved billedet af Teknisk Landsforbund og også ved teknikernes billede af sig selv, kom i form af den første egentlige overenskomst med jernindustriens arbejdsgiverforening. Allerede fra fødslen, så at sige, blev det klart, at nu havde Teknisk Landsforbund forladt den pæne stue:

”Det her er jo en rigtig fagforeningsoverenskomst! Sådan sagde arbejdsgivernes formand, Svend Folmer Thomsen til os, efter at aftalen var underskrevet. Han sagde det med stor alvor”, husker Eske Pedersen og smiler glad ved erindringen.

”Fra da af, blev vi ikke længere inviteret op i direktionslokalet når vi mødtes med ham. Møderne foregik fra da af ’nede i overenskomstlokalet’, og der var der ikke helt så pænt”.

I Teknisk Landsforbunds egne rækker, var der også bekymrede sjæle, husker Eske Pedersen:

”Det var jo en overenskomst, der indebar strejkeret, og jo, jeg kan da huske, at vi havde hovedbestyrelsesmedlemmer der nærmest var skrækslagne”.

Til gengæld skete der det, som Eske Pedersen havde håbet ville blive resultatet af forbundets transformation fra aftalepartner til en egentlig overenskomstpart.

”Vi udnyttede, at det meget tydeligt stod i denne overenskomst, at der skulle være overensstemmelse mellem løn og arbejde. Netop dér satte vi ind. Vi kunne bruge overenskomsten til at løfte de dårligst lønnede teknikere”.

En anden milepæl

Der var organisationerne der stod uden for Landsorganisationen, LO, og der var organisationerne inden for organisationsfællesskabet. Teknisk Landsforbund havde siden årene som medlem af Fællesrepræsentationen, en hovedorganisation for ledere, hvor Teknisk Landsforbund blev smidt ud for at organisere tekniske tegnere uden ledelsesfunktioner, stået uden organisationsfællesskab. Det duede ikke og Teknisk Landsforbund hørte hjemme i LO, mente Eske Pedersen. Her havde han dog langt fra alle med sig. Blandt Teknisk Landsforbunds politikere - og medlemmerne ikke mindst - var der modstand.

”Jeg så det som en opgave at skabe respekt for Teknisk Landsforbund. Som formand, kan du gøre meget ved, som jeg gjorde, at samarbejde med for eksempel formændene for Dansk Metal og HK, og jeg lagde heller ikke skjul på mit eget socialdemokratiske partitilhør. Jeg deltog også i møder med Anker Jørgensen. Men det var klart for mig, at Teknisk Landsforbund havde brug for den milepæl som hed medlemskabet af LO”.

Den politiske virkelighed blandt teknikerne taget i betragtning gjorde imidlertid, at her var der tale om en milepæl man som fagforeningsledelse ikke kom trillende til.

”Det var en stor opgave, helt klart. Vi skulle jo overbevise medlemmerne om det modsatte af det de mente, og vi havde en medlemsafstemning der gik os imod. Den fik os til at forstå, at opgaven med at få teknikerne ind i LO-fællesskabet var en opgave der krævede at alle kræfter skulle være med.

Til gengæld var jeg og næstformanden Johannes Pedersen enige om at vi ville gå af, hvis den anden medlemsafstemning også blev et nej”.

Måltrettethed afløst af forvirring

Hele det store arbejde med at bevæge den gamle teknikerorganisation væk fra rollen som harmløs standsforening over til en slagkraftig fagforening var en stor opgave, understreger Eske Pedersen. Men det var en opgave der lykkedes. En anden opgave som han husker tilbage på, som stor og vigtig, var bestræbelserne på at få efteruddannelse ind som et fagpolitisk redskab.

”Jeg havde den opfattelse, at efteruddannelse var en sag, hvor arbejdsgivere og lønmodtagere burde have fælles interesse. Alligevel var opgaven med at få efteruddannelse med som en del af overenskomsterne et stort arbejde, hvor mange gode folk ydede en stor indsats. Men det kom med i overenskomsterne, og det er vigtigt at det er aftalt. Lige så vigtigt som at der er aftaler om ferie”. Hvad der lykkedes mindre heldigt, mener Eske Pedersen selv, var at der så at sige ikke skete meget i tiden umiddelbart efter Teknisk Landsforbunds optagelse i LO.

”Vi var helt klare over, at vi jo som udgangspunkt var kommet med i LO ti år for sent. Styrkeforholdet havde ændret sig og magten flyttet over i CO-industri, men det var ikke det egentlige problem, for LO var jo bare en fællesorganisation for organisationer. Medlemskabet handlede mere om vejen vi skulle gå. Fejlen vi begik i Teknisk Landsforbund, var, at vi som ledelse ikke fik sat en ny milepæl. Og det er det vigtigste du kan som leder, at du sætter en milepæl, et mål som organisationen har foran sig. Når det ikke sker, så er der ikke ro på bagsmækken og det interne fnidder kommer til at dominere. Det kom til at ske”.

Adspurgt om, hvad han som forbundsformand gerne ville have gjort anderledes her, set i bagklogskabens klare lys, svarer han efter et øjeblik betænkningstid:

”Vi gjorde for lidt ud af at fortælle om den overenskomst vi skabte sammen med Dansk Industri, Dansk Metal, El-forbundet og flere. Dét kunne vi have gjort bedre”.

Begynd forfra

Vi sidder her omkring et hyggeligt bord, hvor teen stadig er varm om end det har tyndet ud i fadet med wienerbrød og den røde jordbærkage. Lidt uvirkeligt at sidde her og tale om de sorte skyer der, i form af stort medlemsfratagelse, truer ikke blot de danske fagforeninger, men hele den danske aftalemodel. Måske truslen derfra, kombineret med den blide stemning her i stuen, hvor det skarpe sollys næsten opløser rummets faste konturer, gør det mindre overraskende at Eske Pedersen svarer som han gør på spørgsmålet om, hvad den danske fagbevægelse kan gøre:

”Begynd forfra!”

Vi kommer begge til at le, og Teknikerens udsendte tøver med kuglepennen på blokken:

Mener du virkelig det?

”Ja, det mener jeg faktisk. Begynd forfra. Det er blevet alt for dyrt, med alt for mange ansatte, alt for mange kontorer og alt for megen administration. Man er nødt til at tænke nyt og det kan man bedst, hvis man tænker forfra”, siger Eske Pedersen.

Nu er der jo opstået nogle nyere såkaldte fagforeninger, der stort set optager hvem som helst og lover hvad som helst for intet som helst, men de er en blindgyde, mener Eske Pedersen. Smarte mennesker der har øjnet chancen for at gøre forretning på fagbevægelsens arbejde og ideer.

”Nej, de kopierer jo blot – helt bogstaveligt – de ting som fagforeningerne har frembragt, men når det gælder, kan de ikke udrette noget”.

Man skal i stedet, i de etablerede, seriøse fagforeninger, tænke indsatsen og ideerne forfra, men have de nye kommunikationsmidler med, understreger Eske Pedersen.

”Der skal jo ikke være kontorer her og der, hvor folk skal fragte sig hen. Hvis en eller anden har brug for hjælp, er det flintrende ligeegyldig, hvor ham eller hende der hjælper sidder, bare hjælpen er der her og nu. Det er hvad informationsteknologien sætter os i stand til”.

Teknisk Landsforbunds formand gennem 20 år og endnu flere år som politiker i den nu pressede, men stadig kampberedte fagforening, smiler og breder armene ud på sofaens ryglæn. På sofabordet ligger blokken. Et interview er også en slags overenskomstforhandling. På et tidspunkt er der sagt det der skal siges og der skal sættes et punktum. Her skal ikke siges mere, mener Eske Pedersen, bortset fra, hvad der måske skal opfattes som en hilsen, eller blot en kærlig konstatering:

”Den nye formand for Teknisk Landsforbund - hun er dygtig. Det er hvad jeg hører”.